

Nagovor ob odprtju nove bivalne enote SVZ Hrastovec
Lenart, 7. 5. 2024

Spoštovani Aleksander Gungl, direktor Socialno varstvenega zavoda Hrastovec
Kristijan Ploj, predsednik Sveta Socialno varstvenega zavoda Hrastovec,
mag. Janez Kramberger, župan Občine Lenart,
Simon Maljevac, minister za solidarno prihodnost,
nadškof msgr. Alojzij Cvikel,
cenjeni visoki gostje, gospe in gospodje!

Dovolite, da najprej predam pozdrave častne pokroviteljice današnjega dogodka predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar vsem danes zbranim, stanovalkam in stanovalcem, zaposlenim in prostovoljcem Socialno varstvenega zavoda Hrastovec ter občankam in občanom Lenarta.

Odprtje nove bivalne enote v mesecu, ki je posvečen ozaveščanju o duševnem zdravju, je vsebinsko in simbolno izjemno pomemben dogodek ter odlična priložnost za razmislek o mnogih njegovih vidikih. Nekaj pojmov je, ki – vsaj zame – označujejo današnji dan v Lenartu.

Prvi je deinstitucionalizacija. To besedo si dobro zapomnite, ker desetzložnice ne bom ponovil, če to ni nujno potrebno in glede na to, da mi jo je prvič uspelo pravilno izgovoriti. Je pa vredna, da si jo zapomnimo. Ni nova, še posebej ne, ko govorimo o SVZ Hrastovec, ki jo udejanja že več kot dvajset let in deluje že v osmih občinah in na trinajstih lokacijah. Hvalevredno je, da ta moderni pristop podpira Ministrstvo za solidarno prihodnost, zlasti danes, ko tu v Lenartu dobiva novo dimenzijo. Nova domovanja so namreč namenjena stanovalkam in stanovalcem, ki potrebujejo več socialne in zdravstvene strokovne podpore, tudi najzahtevnejše, za razliko od enot, ki so prvenstveno namenjene tistim, ki so bolj zmožni samostojne skrbi zase.

Lahko rečem, da Hrastovec poznam in visoko cenim njegovo ekipo. Opravlja namreč eno najbolj zahtevnih storitev, ki smo jo kot socialna država dolžni zagotoviti našim sodržavljanom: skrb za tiste, ki so najbolj potrebni naše pomoči. Premalo jih cenimo in premalokrat jim izrečemo priznanje za njihovo delo, zato dovolite, da se jim tule in zdaj zahvalim v imenu predsednice in v svojem imenu. Z novo enoto v Lenartu se vsi skupaj bližamo temu, da stanovalkam in stanovalcem Hrastovca ne zagotavljamo le bivanja v ustanovi, ampak jim dajemo dom.

Druga beseda današnjega dne je prostovoljstvo. SVZ Hrastovec zgledno skrbi, da se v skrb za stanovalke in stanovalce vključujejo prostovoljci in prostovoljke vseh starosti. Težko bi bilo reči, kaj je bolj pomembno: da imamo mlade, ki so pripravljeni delati s pomoči potrebnimi, ali da ohranjamo kot aktivne prostovoljce starejše in upokojene nekdanje zaposlene Zavoda. Ne bi niti bilo prav tega dajati na tehtnico. Vsak, ki namenja svoj čas tistim, ki potrebujejo našo pozornost, opravlja neprecenljivo: tisto, česar ne more zagotoviti država, zagotavlja pa čuteča družba. Skrb za sočloveka. Bi pa tu dodal svoje mnenje, da je velika škoda, da postavljamo ovire tistim, ki bi po upokojitvi še želeli in so zmožni delati zlasti na področju, kjer imamo velik primanjkljaj zaposlenih. V mislih imam domove starejših občanov, kjer imamo sedaj več sto praznih postelj, ker ni dovolj osebja, da bi sprejeli nove stanovalce. Razmislek, da bi na tem področju omogočili delo upokojujencem brez finančnih sankcij za njihove pokojnine in za DSO-je kot njihove delodajalce bo humanitarna fundacija, v kateri sodelujem, predstavila v kratkem.

Tretja beseda, ki označuje to, kar vidimo pred seboj, je zeleno. Nova enota, novo naselje je lahko zgled uporabe naravnih materialov in tako rekoč energetske samooskrbe in neodvisnosti.

Povezanost lokacije z naravo, na robu zelenih površin, bo gotovo omogočila dodatno kvaliteto življenja stanovalkam in stanovalcem. Pri čemer je treba pošteno reči, da je tudi grad Hrastovec v izjemno lepem naravnem okolju, s parkovnimi elementi, ki segajo v preteklost tega objekta.

Kar me pripelje do četrtega pojma, ki se mi ga zdi pomembno izpostaviti danes. To je kulturna dediščina. Področje, s katerim se ukvarjam in ki je prepoznano kot posebno bogastvo naše dežele. Grad Hrastovec je kulturni spomenik. Pošteno povedano, eden izmed mnogih, ki jih premoremo. Slovenija je namreč v tem pogledu bogata država, Štajerska pa še posebej. Pravzaprav smo tako bogati s kulturno dediščino, da naše siceršnje bogastvo ne zadostuje, da bi jo lahko ustrezno varovali in obnavljali. Vse prevečkrat se zgodi, da ne znamo najti ustreznega namena za objekte kulturne dediščine, ki so v državni lasti.

Da Socialno varstveni zavod domuje (tudi) v gradu Hrastovec, je nasledstvo pomanjkanja prostora za ustanove po drugi svetovni vojni in obstoja velikih nacionaliziranih objektov. Tako smo dobili številne gradove in dvorce, katerih uporaba za bolnice in druge zavode ni najbolj primerna. Vsaj enako pomembno je tudi, da ti objekti niso najbolj primerni za socialne in zdravstvene ustanove, ki bi bolje in lažje delovale v novih namenskih objektih. Je pa treba reči, da je manj primerna raba kulturnih spomenikov še vedno boljša od njihovega propadanja. SVZ Hrastovec je vsa ta leta primerno poskrbel za ohranjanje gradu kot kulturnega spomenika. Največja nevarnost, ki bi grozila ob selitvi oddelkov zavoda iz gradu bi bila, da grad ostane zapuščen.

Ni treba daleč, samo do najbolj veličastnega slovenskega spomenika baročne arhitekture dvorca v Dornavi, da vidimo, kam pripelje dvajset let neuporabe objekta: do potrebe po celoviti prenovi. Zato je hkratna selitev zavoda iz gradu in načrtovana nova uporaba gradu tako pomembna. Pohvaliti gre obe ministrstvi, ki pri tem sodelujeta, Ministrstvo za solidarno prihodnost in Ministrstvo za kulturo, ki je z obnovo zunanjega stopnišča in s tem z dodatnim vhom omogočilo hkratno rabo gradu za obstoječe in nove namene. Ob tem, da si vodstvo Ministrstva za kulturo aktivno prizadeva za pospešeno skrb za ohranjanje kulturnih spomenikov je na mestu razmislek o vzpostavitvi nove strategije gospodarjenja s kulturno dediščino.

Še enkrat: bogati smo, predniki so nam zapustili veliko. Imamo tudi tisto najbolj dragoceno: ljudi, ki so s srcem posvečeni kulturi in kulturni dediščini in imajo visoko strokovno znanje. Vemo, da se lahko naslonimo na enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine, med katerimi je ravno mariborska med najbolj aktivnimi. Ampak ta razmislek naj počaka na kakšno drugo priložnost.

Gospod nadškof je srečen človek, saj lahko blagoslovi novo naselje in njegovo prihodnost s tremi najlepšimi besedami, ki so na razpolago: vera, upanje in ljubezen. Te tri besede bi bile lahko tiste, s katerimi bi opisali današnji dan in tudi danes bi se izkazalo, da je največja med njimi ljubezen, potrpežljiva in dobrotljiva, kot je napisal sveti Pavel.

Jaz sem moral uporabiti že štiri pojme, a potrebujem še eno, peto besedo. In ta je zame največja med njimi. Tista, ki najbolj označuje današnji dan: skupnost. Tako kot ljubezen v pismu Korinčanom ima tudi skupnost danes tu več pomenov. Naselje, ki ga otvarjamo, je namenjeno skupnostim stanovalcev, ki bodo bivali v sedmih domovih. Celotno naselje, skupaj z zaposlenimi in prostovoljci SVZ Hrastovec, bo tvorilo novo skupnost, delujočo v boljših in bolj primernih pogojih, kot do sedaj. Upam, da se bo nova skupnost lepo povezala s sosednjo skupnostjo doma starejših občanov in naprej, tako da bo postala dobrodošel del skupnosti Lenarta. In to je skupnost, ki jo slavimo danes.

Tista skupnost, ki se je odločila poskrbeti, da bo kulturni spomenik grad Hrastovec zaživel novo življenje. Tista skupnost, iz katere prihajajo prostovoljci in prostovoljke za pomoč stanovalcem in stanovalkam novega naselja. Tista skupnost, ki sprejema pomoči potrebne sodržavljanke in sodržavljane, ki bi se jim mnogi odrekli. Tista skupnost, ki si zasluži priznanje Slovenije, saj dokazuje, da imamo kot družba srce. Tista skupnost, ki ji predsednica države izreka priznanje in poklon. Skupnost občank in občanov Lenarta z vami na čelu, gospod župan. Hvala vam, vsem!